

13.11.2003

129/4/03

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää

PÄÄTÖS AIHEETTOMASTA KIINNIOTOSTA

1

KANTELU

A kertoi 13.1.2003 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa, että hänet otettiin kiinni tullimiesten toimesta Helsingissä Katajanokan satamassa 1.1.2003. Kiinniottaminen perustui Vantaan kihlakunnan poliisilaitoksen tekemään etsintäkuulutukseen. Kantelun mukaan etsintäkuulutus oli aiheeton, koska hänet oli aiemmin heinäkuussa 2002 otettu kiinni saman etsintäkuulutuksen perusteella. Asia, jonka vuoksi hänet oli otettu kiinni heinäkuussa 2002, oli jo selvitetty ja etsintäkuulutus olisi pitänyt peruuttaa. Kirjoituksen mukaan etsintäkuulutuksen aiheettomuutta ei selvitetty mahdollisimman pikaisesti, koska A haettiin poliisiautolla satamasta ja vasta automatkan aikana lähellä Tikkurilaa (jossa Vantaan kihlakunnan poliisilaitos sijaitsee) hänelle ilmoitettiin, että hän pääsee vapaaksi.

A pyytää oikeusasiamiestä tutkimaan, onko joku syyllistynyt asiassa virkavirheeseen tai muuhun tekoon tai laimirlyöntiin.

2

SELVITYS

Vantaan kihlakunnan poliisilaitos toimitti pyynnöstäni tänne komisario B:n ja vanhempi konstaapeli C:n selvityksen ja antoi lausunnon. Ne ovat kantelupäätöksen liitteenä. Puhelimitse ja sähköpostilla hankittiin vielä lisäselvitystä apulaispoliisipäällikkö D:ltä 26.2.2003.

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

A oli epäiltynä eräästä 21.4.2002 Vantaalla tapahtuneesta rikoksesta. Selvityksensä mukaan asiaa tutkiva vanhempi konstaapeli C lähetti tuolloin A:lle useita kutsuja saapua kuulusteluun, mutta tämä ei kuitenkaan saapunut paikalle. Tämän vuoksi A etsintäkuulutettiin. A otettiin etsintäkuulutuksen perustella kiinni heinäkuussa 2002 ja pidätettiin. Kun asia oli A:n osalta selvitetty, hänet vapautettiin.

Apulaispoliisipäällikkö D:n lisäselvityksen mukaan päätöksen

etsintäkuulutuksesta teki komisario B ja etsintäkuulutuksen tietojärjestelmään tallensi vanhempi konstaapeli C. Kun asia oli A:n osalta selvitetty, komisario B päätti etsintäkuulutuksen peruuttamisesta, mutta vanhempi konstaapeli C unohti tallentaa peruutuksen tietojärjestelmään.

Koska etsintäkuulutuksen peruuttamisen tallentaminen oli unohtunut, joutui A asian vuoksi uudelleen kiinniotetuksi 1.1.2003 tullitarkastuksen yhteydessä. A kertoi etsintäkuulutuksen aiheettomuudesta tullimiehille ja poliiseille. Vantaan poliisin partio 160 haki A:n satamasta kuljettaakseen A:n Vantaan kihlakunnan poliisilaitoksen tiloihin Vantaan Tikkurilaan. Lähellä Tikkurilaa poliiseille selvisi, että etsintäkuulutus oli aiheeton ja A kuljetettiin takaisin Helsinkiin.

Komisario B:n poliisirekisteristä tekemän selvityksen mukaan A:n kiinniottaminen asian johdosta on kestänyt alle kaksi tuntia.

3.2

Oikeudellinen arviointi

Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaan kenenkään vapautta ei saa riistää, paitsi muun muassa silloin, kun hänen vapautensa riistetään lain nojalla hänen saattamisekseen toimivaltaisen oikeusviranomaisen tutkittavaksi, milloin on syytä epäillä hänen syyllistyneen rikokseen.

Perustuslain 7 §:n 3 momentin mukaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ei saa puuttua eikä vapautta riistää mielivaltaisesti eikä ilman laissa säädettyä perustetta.

Esitutkintalain 18 §:n mukaan esitutkintaan kutsuttu voidaan noutaa sinne, jos hän jättää ilman hyväksyttävää syytä kutsun noudattamatta. Saman lainkohdan mukaan rikoksesta epäilty voidaan tietyin edellytyksin noutaa esitutkintaan ilman kutsuakin. Käytännössä tällainen nouto toimeenpannaan usein etsintäkuulutuksella.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti.

Saadun selvityksen mukaan heinäkuussa 2002 tapahtuneen kiinnioton jälkeen asia oli siten selvitetty, ettei A:n kuulusteluun enää ollut tarvetta. Siten ei ole ollut myöskään tarvetta noutaa häntä esitutkintaan. Etsintäkuulutus oli tuolloin peruutettu. Etsintäkuulutuksen peruuttaminen olisi pitänyt kirjata poliisin tietojärjestelmään, mutta tämä oli epähuomiossa jäänyt tekemättä.

Koska etsintäkuulutus on jäänyt voimassa olevana poliisin tietojärjestelmään, on A joutunut aiheettomasti kiinniotetuksi.

Asianmukaisen menettelyn on oikeuskirjallisuudessa katsottu tarkoittavan lähinnä normaalia tavanomaista huolellisuutta. (Bruun ym: Virkamiesten oikeusasema 1995, s. 141) Käsillä olevassa tilanteessa normaali tavanomainen huolellisuus olisi edellyttänyt, että etsintäkuulutuksen peruuttaminen talletetaan

poliisin tietojärjestelmään.

Kun etsintäkuulutuksen peruutusta ei ole talletettu poliisin järjestelmään, ei asiassa ole mielestäni toimittu valtion virkamieslain edellyttämin tavoin asianmukaisesti.

3.3

Kannanotto

Edellä lausutuilla perusteilla katson vanhempi konstaapeli C:n menetelleen virheellisesti siinä, että hän on jättänyt tallentamatta tietojärjestelmään komisario B:n tekemän etsintäkuulutuksen peruuttamispäätöksen.

Tässä tapauksessa virkamiehelle kuuluvan tehtävien asianmukaisen hoitamisen huolellisuusvelvoitteen merkitystä on ollut omiaan korostamaan se, että virheellisesti voimaan jäänyt toimenpide on koskenut perusoikeutena turvattua henkilökohtaista vapautta.

Asian vaatimia toimenpiteitä arvioidessani olen kuitenkin ottanut huomioon, että saadun selvityksen mukaan vapaudenmenetys on ollut varsin lyhytaikainen ja että Vantaan kihlakunnan poliisilaitoksen lausunnon mukaan poliisilaitos tulee kiinnittämään poliisihenkilöstön huomiota etsintäkuulutusten peruuttamiseen.

Etsintäkuulutuksen aiheettomuuden selvittämisessä 1.1.2003 minulla ei ole aihetta epäillä tapahtuneen mitään lainvastaista tai velvollisuuden laiminlyöntiä. Kuulutuksen aiheettomuus on mielestäni selvinnyt varsin nopeasti – tapahtumajankohta huomioiden - jonka jälkeen A on kuljetettu poliisin toimesta takaisin Helsinkiin.

3.4

Toimenpiteet

Saatan käsitykseni menettelyn virheellisyydestä vanhempi konstaapeli C:n tietoon. Samalla kiinnitän hänen huomiotaan vastaisen varalle erityiseen huolellisuuteen etsintäkuulutuksen peruuttamisen välittömässä kirjaamisessa poliisin tietojärjestelmään. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni.